

LA GUERRA CIVIL A PRATS DE LLUÇANÈS (1936-39)

@cooltur1

@twitcooltur

@_cooltur

#unmondecultura

LA SEGONA REPÚBLICA

El 14 d'abril de 1931 es proclamava, a l'Estat Espanyol, la Segona República, després que el monarca Alfons XIII abandoni el país per emigrar a Itàlia. Amb la proclamació de la nou règim democràtic, es va redactar una nova Constitució, el 9 de desembre de 1931, que marcava una separació, fins aleshores inexistent, entre l'Església i l'Estat, i, a més, acceptava les autonomies regionals (amb l'aprovació dels Estatuts d'Autonomia de Catalunya, el 9 de setembre 1932, Euskadi, octubre de 1936, i Galícia, 1 de febrer de 1938).

Podem dividir la Segona República en tres fases molt clares:

- 1931-1933 com a **Bienni Reformador**, on el nou govern de la República va aplicar un gran nombre de reformes, com millores dels drets laborals, una reforma de l'exèrcit, la creació d'una llei per al divorci, la secularització dels cementiris (fer els cementiris llocs públics i no eclesiàstics), la dissolució de la Companyia de Jesús, la construcció de noves escoles (amb un canvi de la llei d'educació, deixant de segregar les classes per qüestió de sexe), etc. Totes aquestes reformes van ser fortament criticades per partits d'ideologia de dretes, així com per l'església i l'exèrcit, sense rebre gran suport de les classes obreres. Aquest Govern, a més, va haver de fer front a algun intent d'aixecament militar.
- 1933-1936 com a **Bienni Negre**, on el nou Govern de la República està format per formacions polítiques de dretes. Durant aquest bienni, el nou Govern paralitza totes les reformes fetes durant el primer bienni. A més, aquest govern ha de fer front a l'aixecament dels miners asturians, així com a la revolta, coneguda com a **Fets d'Octubre**, que hi va haver a Catalunya (en la que l'Estatut d'Autonomia va ser suspès, i els representants del Govern de la Generalitat van ser empresonats després que Lluís Companys proclamés l'Estat Català dins d'una República Federal Espanyola).
- 1936-1939 com a **Govern del Front Popular**, on els partits d'esquerres recuperen el Govern, i reinicien les reformes començades al 1931. Aquest és el Govern que va haver de gestionar tota la Guerra Civil després de l'intent, mig frustrat, de Cop d'Estat per part de sectors conservadors de l'exèrcit.

INICI DE LA GUERRA

El 19 de Juliol de 1936, dos dies després que hagués passat amb les tropes del Marroc, es va produir l'aixecament militar a Catalunya. Aquesta revolta va ser aturada gràcies a les forces d'ordre públic i a grups de les diferents milícies populars (formades per militants de diferents partits polítics i sindicats, així com voluntaris).

Malgrat que a Catalunya, com en altres regions espanyoles, l'aixecament va poder ser aturat, aquest va triomfar en altres parts del territori, i d'aquesta manera, va començar la Guerra Civil Espanyola.

El Govern de la República, veient l'alçament militar, va firmar uns decrets dissolent totes les unitats de l'Exèrcit que van prendre part de la revolta, i el llicenciament de totes les tropes els caps de les quals s'haguessin posat en contra de la legalitat republicana. Aquesta decisió del Govern va deixar, a l'estat, pràcticament sense efectius de l'exèrcit. A més, la majoria de caps de l'exèrcit que s'havien revoltat van ser executats per les milícies populars.

La desaparició de l'exèrcit, junt amb un augment de la població civil armada, van provocar un col·lapse total de l'administració pública, que va ser substituïda, durant un breu període de confusió, pels comitès de barri, locals i comarcals, formats per gent civil fortament armada.

Durant aquests dies, les presons de Catalunya van ser obertes, deixant en llibertat els presos que hi havia (la majoria eren delinqüents comuns) per omplir-les de persones de dretes, religiosos, militars, gent de missa, etc (la totalitat eren detinguts per les seves idees i creences). Aquesta repressió es va fer utilitzant els mètodes legals que existien. No obstant això, unes 8500 persones van ser assassinades pels "incontrolats" que actuaven pel seu compte. La Generalitat va intentar evitar aquestes matances, així com la destrucció d'edificis religiosos, arxius, biblioteques i de tresors religiosos tot donant passaports i protegint la sortida de milers de persones, i emprant els edificis religiosos per evitar-ne la seva destrucció. En certs pobles i ciutats, a més, els comitès locals també van aconseguir salvar alguns edificis, com la catedral de Girona, la Seu d'Urgell, la de Tarragona, etc. No obstant això, la pràctica religiosa es va veure reduïda a la clandestinitat, fent que l'opinió catòlica catalana s'acostés al franquisme.

Per intentar reconduir aquesta situació de gran desordre, el 20 de juliol del 36 el President Companys es va reunir amb els dirigents sindicals per intentar arribar a un acord. Primer els va admetre el mèrit de la victòria enfront de l'exèrcit revoltat, i es va disculpar per les repressions que aquestes organitzacions haguessin pogut sofrir en el passat. A més, també els va oferir el poder (sabent que no el podien acceptar) i els va proposar de crear un Comitè Central de Milícies Antifeixistes, organisme que va ser acceptat per la CNT-FAI. El 27 de Novembre del 1936, quan la CNT-FAI va decidir entrar a

formar part del Govern, es va dissoldre el Comitè Central de Milícies Antifeixistes instaurant, altra vegada, el poder del Govern de la Generalitat. En aquest acord, la Generalitat de Catalunya va passar a estar formada per tres representants de la CNT, dos de la FAI, tres d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), tres de UGT i un per Acció Catalana Republicana, Unió de Rabassaires, PSUC i POUM.

A més, des d'un primer moment del principi de la Guerra Civil, diferents grups de milícies (voluntaris), van anar a lluitar a l'Aragó, amb la idea de recuperar Saragossa. Totes aquestes columnes estaven formades per voluntaris que volien lluitar contra el feixisme, i d'altres ansiosos per utilitzar les armes preses. Aquests grups, sense formació militar, estaven assessorats per algun cap militar, i van aconseguir les primeres victòries al camp de batalla.

Un cop la Generalitat va prendre altra cop el control de la situació, va intentar regularitzar totes les col·lectivitzacions d'empreses que els comitès havien fet, així com intentar investigar i perseguir judicialment, tots aquells assassinats que els revolucionaris havien perpetrat sense un judici legal.

Durant la Guerra, les grans divergències ideològiques de totes les forces polítiques que actuaven a Catalunya (anarquistes, comunistes i socialistes), van esclatar el 3 de maig de 1937, donant pas als coneguts "Fets de Maig", creant una Guerra dins la Guerra, on grups comunistes es van enfrontar a la Generalitat, alhora que la CNT es va enfrontar amb el POUM. Aquests fets van tenir cabuda a Barcelona i van durar una setmana, deixant prop de 280 morts.

Un cop els fets de Maig es van controlar, es va formar un nou Consell de la Generalitat, que va durar fins a la fi de la Guerra, on la CNT deixava de tenir-hi representació.

PRATS DE LLUÇANÈS

Des de la creació de la Segona República, a Prats hi va haver un total de 6 alcaldes diferents. Durant al Segona República, i els anys de la Guerra Civil, els diferents Governos van projectar la creació d'unes noves escoles, doncs les que hi havia estaven en un estat deplorable, l'arrendament i creació d'un nou camp de futbol i d'esbarjos per als més menuts (que estava situat al costat de Cal Dama, al costat on actualment hi ha l'escola bressol "La Pitota"), la projecció i creació de la xarxa de clavegueram, etc.

Durant els anys de la Guerra, com la resta de poblacions catalanes i espanyoles que restaven sota la zona republicana, va viure un gran trasbals. Prats va veure com molt del seu jovent marxava del poble, ja fos perquè havien estat mobilitzats per l'exèrcit, perquè traspassaven a l'Espanya Franquista per a lluitar amb les tropes colpistes, o per emigrar i intentar fugir del conflicte bèl·lic. L'ajuntament, a més, va canviar diverses vegades d'alcalde i regidors, ja que molts d'aquests van ésser mobilitzats durant la guerra. A més, un gran

nombre de refugiats que fugien de la guerra van arribar al poble. Tots aquests anys van ser de penúria, doncs començaven a escassejar certs productes alimentaris, apareixent, ja al 1937, les primeres cartilles de racionament.

Quan les tropes Franquistes, comandades pel General Franco, s'anaven acostant a Prats, aquests, van trobar una gran resistència per part de l'exèrcit Republicà, doncs la situació geogràfica de Prats els era propícia. No obstant això, el poble va caure el 3 de febrer de 1939 deixant un gran estel de morts al camp de batalla.

Des de COOLTUR us volem proposar un recorregut per Prats de Lluçanès per descobrir els anys de la Guerra, així com la presa de Prats per les tropes colpistes comandades pel General Franco, iniciant-se, d'aquesta manera, la dictadura Franquista en aquest poble.

Començarem aquesta ruta a la Plaça de l'Església de Prats de Lluçanès

Plaça de l'Església

Església de Sant Vicenç

Començarem aquesta ruta a la Plaça de l'església, doncs podem dir que en aquest punt va ser on va començar la Guerra Civil a Prats de Lluçanès.

Amb el fracàs de l'aixecament militar de Barcelona, junt amb l'armament de la població civil, el col·lapse del sistema legal republicà i de poder estatal va fer

que durant els primers mesos de la Guerra Civil comencés una revolució popular on els comitès locals, formats per representants del moviment obrer, de partits polítics i de sindicats, substituïssin als ajuntaments elegits fins aleshores (encara que aquests no van desaparèixer), creant una dualitat de poder.

Durant aquests primers mesos, la revolució va anar acompanyada d'una escalada de violència anticlerical i antiburguesa, doncs l'església, que històricament sempre havia anat en contra del moviment obrer, havia beneït l'aixecament Militar com una creuada contra la república essent, la Guerra Civil, segons l'església catòlica, una Guerra d'Alliberament.

Aquesta violència anticlerical la podem reduir a la crema d'Esglésies, crema d'imatges religioses i detencions i assassinats de clergues i persones

1 Imatge de Milicians en la crema de la Capella de Lourdes (Autor: Isidre Borralleras Salvans)

religioses, així com gent amb ideologia de dretes. (val a dir que no només el bàndol republicà va perseguir i matar a persones de l'església catòlica, sinó que l'exèrcit Franquista també va torturar i matar a un gran nombre de clergues).

3 Militians Extraient les imatges i el retaule de l'església de Sant Vicenç de Prats (Autor: Isidre Borralleras Salvans)

Prats no es va escapar d'aquesta violència anticlerical, i el 23 de Juliol de 1936 van arribar, al poble, uns camions plens de milicians d'altres pobles. Aquests, juntament amb persones del poble, alguns de voluntaris però d'altres de voluntaris a la força, van treure totes les imatges, llibres, i el gran retaule Barroc que hi havia a l'església, el van portar a la Bassa dels Bous (barri que hi ha anant a Sant Feliu Sasserra) i ho van cremar tot. (cal dir, per això, que algun veí va

aconseguir amagar alguna imatge i algun objecte de l'església tot enterrant-ho a l'hort de la rectoria). Aquell dia també es van cremar les esglésies de Sant Sebastià, Sant Pere del Grau, Santa Eulàlia de Pardines, Sant Nazari, Santa Llúcia, Santa Maria de la Tria i La Bona Sort (la qual van cremar durant la nit

2 Imatge d'un Milicià davant la foguera de les imatges religioses a la Bassa dels Bous. Al fons es pot observar Prats i la Capella de Lourdes (Autor: Isidre Borralleras Salvans)

del 23 al 24 de Juliol).

Evidentment, tots els capellans i les monges que hi havia a Prats, així com gent de dretes, es van amagar.

Molts es van quedar en cases del poble, encara que alguns van optar per anar a cases d'altres pobles, doncs els podria ser més fàcil poder passar desapercebuts. De la mateixa manera que alguns van marxar, d'altres van venir a Prats. Tot i que la majoria de gent del poble sabia de la seva presència, aquests no van ser delatats.

La única persona que va morir assassinada va ser el **mossèn Isidre Castells**, conegut també com a **capellà pistola**, de Prats de Lluçanès. Aquest mossèn, que exercia a Prats, va fundar, el 1931, la fundació "Avantguardistes", també dita "Fejocistes", que impartia una ensenyança privada marcadament religiosa. Molta gent del poble malpensava de si aquesta fundació era una agrupació Feixista. Quan va esclatar la Guerra Civil, ell, junt amb altres religiosos, es van amagar per por a ser assassinats. Aquests van anar a la Serra dels Degollats,

on els amos els van donar de menjar, però per por, els van demanar que no s'estiguessin per allà. Aquest, va deambular pels boscos del Lluçanès, fins que, cansat per la fatiga i la fam, va decidir entregar-se. En ves de fer-ho a Prats, per això, es va decidir entregar a Sant Feliu Sasserra. En aquest punt, la història del seu assassinat és confusa. Segons alguns, el comitè de Sant Feliu va avisar al comitè de Prats, però també el d'Avinyó, doncs sabien que el comitè de Prats havia garantit la vida a Isidre Castells. Segons sembla, els de Prats, confosos, van decidir anar cap a Sant Feliu per a buscar al capellà arrestat, mentre que els de Sant Feliu van decidir pujar a Prats. Els dos comitès (desconeixem si també hi havia membres del comitè d'Avinyó), es van trobar a mig camí. No sabem que va passar en aquest punt, però l'endemà es va trobar el cos d'Isidre Castells a la cuneta de la carretera, amb clars signes de tortura. Anys més tard de la seva mort, el 1938, l'Ajuntament va dictar l'apropiació d'una finca al Carrer Sant Pere que pertanyia a Isidre Castells Casadesus i va anunciar que si en tenia alguna altra en propietat també havia de ser expropiada.

A la Plaça de l'església

Cal Duran

Aquest edifici va ser ocupat, al gener del 1939, per l'Estat Major de les forces Republicanes per intentar organitzar la defensa del poble en contra de l'exèrcit Franquista. De fet, quan les tropes Franquistes ja estaven molt a la vora del poble, l'Estat Major va convocar a tots els homes que encara hi havia a Prats, compresos entre els 16 i 50 anys, per anar a fer fortificacions

(trinxeres).

Es diu que a la part més alta de la torre d'aquest edifici s'hi va instal·lar una metrallera per contrarestar possibles atacs de l'aviació Franquista. Segons sembla, per això, Prats no va ser bombardejat, ja que alguns dels caps de l'exèrcit Franquista tenia tota la família amagada al poble i un atac de l'aviació no els permetia salvaguardar la vida dels seus familiars.

Agafem el carrer que hi ha a l'esquerra de la façana de l'església de Sant Vicenç i continuem per allà

35m

Continuem recte fins arribar a l'escola Presentació de la Mare de Déu – FEDAC Prats

61m

Presentació de la Mare de Déu – FEDAC Prats

Com hem dit, durant els primers mesos de la Guerra Civil Espanyola es van crear un seguit de comitès locals, els quals, de forma efectiva, es van posicionar per sobre dels ajuntaments. Aquests comitès tenien més poder que els propis ajuntaments, que no van

desaparèixer en cap moment.

El comitè de Prats de Lluçanès es va establir en aquest edifici, i segons testimonis escrits, aquest només va durar dos mesos, fins que es van reconfigurar els ajuntaments de tot Catalunya per a passar a ser ajuntaments de continència, on tots els partits i sindicats que formaven part del Front Popular van passar a tenir-hi representants. L'ajuntament estava localitzat a la **Plaça Nova**, on actualment hi ha la **Casa de la Vila**.

No sabem exactament qui va formar part del comitè de Prats de Lluçanès. Podem dir, per això, que aquest comitè va ser poc sanguinari, en comparació amb els comitès d'altres zones, doncs la única persona assassinada, que se'n tingui constància, va ser el mossèn Isidre Castells. A més, tot i que el comitè sabia de la presència, al poble, de persones amagades (formades per gent de dretes o gent de l'església), aquests no van ser delatats ni perseguits.

A causa de l'aixecament militar, la vida a tot el territori va quedar parализada degut a la gran inestabilitat política i social que hi havia. Tota l'economia va quedar parализada durant uns dies, fins que es va poder recuperar una mica d'estabilitat política. No obstant això, el comitè, amb gran celeritat, va poder gestionar diferents aspectes de la vida municipal.

Els primers dies de la revolta franquista en contra de la república, la incertesa va fer que les fàbriques i les botigues quedessin tancades. És per aquest motiu que el comitè, pocs dies després de l'aixecament militar comandat pel General Francisco Franco, va emetre diferents BANS per anunciar a la població la reobertura de les fàbriques (on els treballadors, per a poder treballar-hi, havien d'estar sindicats) i la reobertura de botigues de comestibles (on el comitè es comprometia a abastir a tothom).

A més, van emetre diferents BANS en els quals tothom que tingués armes o munició les havia d'entregar al comitè, doncs aquestes serien enviades al front. Tothom que en tingués i no les entregués tindria sanció judicial.

Quan es va constituir, novament, els ajuntaments, el comitè es va dissoldre.

Es molt possible que amb la dissolució del comitè, aquest edifici fos utilitzat per acomodar-hi a gran part dels refugiats que van anar arribant, durant tota la Guerra, a Prats.

Continuem, direcció oest, pel Carrer de les Escoles

43m

Girem a l'esquerra i baixem pel Carrer de la Font

87m

Girem a l'esquerra i arribem a la Plaça U d'Octubre (antiga Plaça Can Claus)

52m

Cal Sargento

Des de que es va iniciar la Guerra van començar a arribar a Prats, igual que en la resta de poblacions de zones no ocupades per l'exèrcit Franquista, els Refugiats de Guerra.

Aquests provenien de zones ocupades per l'exèrcit Franquista o de zones properes a aquests, i intentaven fugir d'una possible mort. El volum de

refugiats estava format per famílies senceres, mares amb fills petits, o persones d'edat avançada, així com joves que intentaven evitar haver d'empunyar les armes.

Es compta que a Prats va arribar a acollir al voltant de 400 persones refugiades. Aquests s'allotjaven en cases particulars (on els propietaris percebien de l'ajuntament 1.5 pessetas per persona i dia) o possiblement al col·legi Presentació de la Mare de Déu – FEDAC Prats, que es va convertir en un centre d'acolliment.

Gràcies a testimonis orals, molts d'aquests arribaven a Prats a través d'autobusos, els quals els deixava davant aquest edifici des d'on eren distribuïts per a poder viure.

L'ajuntament, per sufragar les despeses de mantenició d'aquests nouvinguts, va començar a crear certs impostos municipals. Tenim constància que alguns veïns del poble no el volien pagar, i és per aquest motiu que l'ajuntament amenaçava els que no el volien pagar a ser obligats a acollir refugiats a casa seva havent d'assumir de la seva butxaca la mantenició d'aquests.

A més, per a poder alimentar a tota aquesta població es va començar, ja des d'un primer moment, a donar cartilles de racionament, ja que amb aquestes es garantia que tothom pogués tenir accés als productes per a poder sobreviure. Al 1938, per això, hi va haver una petita revolta, doncs l'escassetat alimentària que existia a tot el territori es feia notar, i la gent es queixava de que no obtenia la suficient quantitat de menjar per a sobreviure.

Com hem de suposar, molts d'aquests refugiats de Guerra van començar a treballar en les empreses del poble.

Com és lògic i normal, aquests refugiats intentaven estar en contacte amb els seus familiars a través de l'únic mitja que existia en aquells moments, el correu postal.

Els refugiats no tenien una direcció estable, i cada dia al vespre (als voltants de les 7 de la tarda) es reunien en aquesta plaça on era entregat el correu. Per fer-ho, la persona responsable de la correspondència anava cridant el nom i cognoms del destinatari, i un cop aquest era localitzat, li passaven la carta en una cadena humana, doncs cal dir que aquesta plaça quedava abarrotada.

La gent del poble, com que sí que tenia una direcció estable, rebia la correspondència al dia següent a les seves respectives cases.

*Continuem direcció sud fins arribar a la Plaça Nova
42m*

Plaça Nova

El 23 de Juliol de 1936, pocs dies després de l'alçament militar en contra de la II República van venir a Prats, tal i com hem explicat abans, persones d'altres pobles per a cremar les esglésies d'aquest municipi. Aquelles persones, a part de cremar els diferents edificis religiosos, també van crear un "**foc menor**" al mig d'aquesta Plaça. En aquest foc s'hi van cremar les

imatges, quadres i llibres que la gent tenia a casa. Tot el poble va estar obligat a portar-hi tots els objectes relacionats amb l'església, i si se sospitava que n'havien amagat, les milícies registrarien les cases. Tot i l'amenaça, molta gent va poder salvar algun element religiós a través dels amagatalls que tenien a les respectives cases.

Com hem vist anteriorment, després de l'alçament militar, l'ajuntament va passar a un segon pla amb la creació dels comitès locals. Quan, al setembre del 1936 es van tornar a constituir els ajuntaments, aquest va tornar a ocupar la seva seu, a on actualment hi ha la **CASA DE LA VILA**, edifici que en l'actualitat

alberga algunes dependències municipals. Durant aquest any,

4 Milicians armats davant de la Casa de la Vila (Autor: Isidre Borralleras Salvans)

l'ajuntament i l'escola (que s'hi havia traslladat) compartien el mateix edifici.

Els nous ajuntaments havien de tenir representació (en el cas que aquestes organitzacions tinguessin militants al municipi) de la CNT (Confederació Nacional del Treball), ERC (Esquerra Republicana de Catalunya), URC (Unió de Rabassaires de Catalunya), PSU (Partit Socialista Unificat) i PAC (Partit d'Acció Catalana). A Prats no hi havia cap representant del PAC.

La gestió del municipi durant la Guerra va ser complicada, doncs eren molt els problemes que l'Ajuntament havia de fer front. A més, cada poc temps hi havia canvis en els representants municipals, ja que s'havien d'anar substituint les vacants dels representants que eren cridats a files. En tres anys, Prats va tenir 4 alcaldes diferents.

Durant aquesta anys (1936-1939), l'Ajuntament va haver de fer front a la gestió dels Refugiats de Guerra (que van anar augmentant a mesura que la guerra s'allargava), gestionar la crida de les diferents lleves i/o buscar als desertors, emetre cartes de bona conducta i/o passes (per a no tenir problemes, l'Ajuntament va emetre tot de permisos de viatge a diferents vilatans que per motius personals o laborals, s'havia de desplaçar). A més, també va haver de gestionar les armes, doncs igual que el comitè, també en va requisar (En aquest aspecte, l'ajuntament va sol·licitar permís per què el sereno del poble, així com algunes persones més, poguessin tenir una arma doncs per la perillositat de la seva feina, aquesta era necessària). Durant aquest temps, a més, l'ajuntament va arrendar el Camp Gran, propietat dels que eren amos de Cal Dama, per a poder-hi fer un nou camp de futbol i d'esbarjo per a la canalla. També en aquesta època es va crear la xarxa de clavegueram del poble.

No obstant això, el que més difícil va ser de gestionar, va ser l'avituallament dels productes de primera necessitat. A més, la inestabilitat política va fer que l'economia quedés mig paralitzada. És per aquest motiu que el 1937, igual que molts altres municipis, l'Ajuntament de Prats va emetre moneda pròpia que tenia una validesa a tot el terme municipal. Aquest consistori va imprimir un total de 10000 pessetes en bitllets de 1 pesseta, 0.50 cèntims i, més endavant, de 0.25 cèntims.

Des d'un inici, tot i no estar a prop del front, es va implantar una economia de guerra. Ja no era tant fàcil poder comprar els productes, que es necessitaven, a altres pobles, i molts d'aquests productes van començar a escassejar. Per intentar garantir que tothom tingués accés als productes de primera necessitat, l'ajuntament va començar a emetre cartilles de racionament, ja que d'aquesta manera podia garantir que tothom tingués accés a aquests productes, i que, alhora, la gent adinerada no pogués especular amb aquests productes (per a poder garantir aquest accés als productes, l'ajuntament comptava amb un magatzem a on actualment hi ha el Centre de Dia, just al darrera d'aquest edifici). Hi ha constància, a més, que per obtenir algun producte específic, l'ajuntament feia bescanvi, amb excedent local, amb altres ajuntaments.

Durant aquesta època, també es va regular el nombre de matances que es practicaven a l'escorxador municipal, i es va perseguir i jutjar a persones per tenir escorxadors no regulats a les seves cases.

L'escassetat de productes va fer, a més, que alguns productors intentessin especular amb els preus dels productes (s'ha de tenir en compte que els preus estaven regulats per l'administració pública). De fet, a Prats hi ha constància que l'ajuntament va prohibir, a un productor, poder treure qualsevol quantitat del seu producte guardat al magatzem de l'ajuntament sense que aquest tingués un permís explícit del consistori, ja que aquest productor havia estat acusat pels veïns del poble de negar-se a vendre res a aquests, i de fer-ho a gent de fora (gent d'Osona) a preus inflats. De fet, des de l'ajuntament de Vic es va demanar que s'investigués aquest fet.

Continuem, direcció oest, pel Carrer del Pont

78m

Continuem recta pel Carrer Resclosa

80 m

Continuem Recta

15m

Torre Batriu

Durant la Guerra Civil, aquesta casa era coneguda com a “**Cal Xunet**”, una torre que pertanyia a una família adinerada.

Durant la II República, hi va haver una revolta popular en contra d'aquesta casa, ja que durant una forta sequera, el riu Bassi, que passa just al costat

d'aquesta casa, i que, alhora, proveeix d'aigua les Tres Fonts, va quedar gairebé eixugat. La gent del poble va acusar als de la casa, doncs aquests, tot i l'escassetat d'aigua, continuaven regant el seu jardí. És per aquest motiu que un dia, el jovent del poble va assaltar la casa i va destrossar, completament, el jardí.

Durant la Guerra Civil, aquesta torre va estar requisada per la UGT (Unió General del Treball) per a tenir-hi un taller tèxtil per a confeccionar roba i uniformes per als combatents que estaven al Front.

El taller funcionava gràcies als militants de la UGT i a voluntaris i voluntàries que anaven a cosir i confeccionar aquelles robes. Tot i això, la maquinària la van aconseguir a través de requisar, de forma temporal, les màquines de cosir que hi havia al poble. Totes les dones requerides havien de cedir, durant unes hores, les seves respectives màquines de cosir. Aquestes màquines, per un comprovant que se'ls donava, serien retornades amb les mateixes condicions en les que havien estat entregades, al cap d'unes hores.

Creuem la Carretera i fem mitja volta tot pugem pel Carrer Resclosa

70m

Continuem pel carrer que ens queda més a l'esquerra

10m

Girem a l'esquerra per un camí de carro que ens portarà al Carrer Roca d'Ambrag

151m

Girem a l'esquerra fins a trobar un altre camí de carro

41m

Continuem pel camí de carro fins arribar a Sant Sebastià

859m

Girem a l'esquerra per arribar a Sant Sebastià

255m

(si volem veure les trinxeres continuem recta fins arribar a la fi de la carena, a l'esquerra del camí de carro

186m)

Sant Sebastià

Aquí explicarem l'ocupació de les tropes Franquistes de Prats de Lluçanès.

Barcelona cau en mans de l'exèrcit franquista el 26 de gener del 1939, causant un fort cop moral i de malestar a les tropes republicanes, doncs el 23 de gener Negrín va donar l'ordre d'abandonar

Barcelona sense presentar gran resistència.

L'exèrcit Franquista avançava de forma ràpida, mentre l'exèrcit republicà s'intentava reorganitzar tant ràpid com podia.

L'exèrcit Franquista estava cada cop més a prop de Prats, i la tensió anava augmentant.

El 29 de gener de 1939, l'exèrcit Republicà arriba a Prats de Lluçanès, després de l'emissió de l'ordre 36 de l'XIè cos de l'exèrcit Republicà. Aquell dia van arribar la Brigada Mixta 141 junt amb el 7è esquadró de cavalleria, la 3a companyia de blindats i la 2a companyia de tancs, tots pertanyents a la 32a Divisió de l'XIè Cos de l'exèrcit. El dia 30, aquesta Divisió havia de replegar la Brigada Mixta 142, que s'havia de situar a l'oest de Prats per a garantir una via de comunicació entre Gironella i Prats.

Aquest havia d'organitzar la defensa del poble, per aquest motiu, el mateix 29 de gener va convocar a tots els homes d'entre 16 i 50 anys a una reunió per notificar-los que havien estat reclutats per a construir fortificacions, és a dir, per a construir les trinxeres defensives. Algunes d'aquestes trinxeres encara es poden veure, avui en dia, a la zona sud de la Carena de Sant Sebastià.

5 Imatges de les Trinxeres de la Carena de Sant Sebastià

El front anava avançant, i el dia 1 de febrer van caure Gironella i Sant Feliu Sasserra. És molt possible que els defensors de Sant Feliu Sasserra, que pertanyien a la Divisió 60 del XVIIIè cos de l'exèrcit Republicà es retiressin a Prats per la proximitat dels dos pobles.

El dia 2 de febrer, l'exèrcit Franquista continua avançant, encara que es va trobar amb una forta resistència. Aquell dia van aconseguir crear una línia entre Sant Martí de Merlès i la Torre d'Oristà, havent ocupat, també, l'església de Santa Eulàlia de Pardines i la casa de la Pedragosa, que es troben a uns 3 quilòmetres al sud de Prats.

El dia 3 de febrer va continuar l'atac. Part de les tropes Franquistes van avançar pel sud, direcció a Prats, arribant, mica en mica, al sud de l'església de Lourdes. Mentre es duia aquest atac, una altra part de l'exèrcit Franquista pujava per Santa Maria de Merlès, repel·lint, com podien, els atacs de les forces Republicanes. Cap al migdia, aquestes tropes Franquistes havien aconseguit arribar a Sant Sebastià, trencant la línia defensiva Republicana i produint un gran nombre de presoners i de morts. Des de Sant Sebastià van anar cap el Grau, des d'on van enviar al Batalló 283 de tiradors d'Infanteria a dins del poble per a ocupar-lo de forma efectiva. Quan l'exèrcit Franquista va entrar a ocupar el poble, es va trobar amb 6 tancs i 2 carros blindats Republicans, causant un gran nombre de morts. No obstant això, els Franquistes van aconseguir fer retrocedir als Republicans cap a l'església de Lourdes, on aquests es van retirar direcció Perafita.

Al vespre del dia 3 de febrer, les forces del General Franquista Moscardó, sota les ordres del General Marzo, que comandava la 54 Divisió de l'exèrcit Franquista van ocupar el poble de Prats de Lluçanès, que havia estat defensat pel XI i XVIII cos de l'exèrcit Republicà.

Segons testimonis orals, l'exèrcit Franquista no va bombardejar Prats perquè un alt comandament Franquista, l'home d'Escrigues, tenia la seva família a Prats.

El balanç de morts dels dies 2 i 3 de febrer va ser de 8 morts i 57 ferits de les tropes Franquistes, i de 320 morts i 189 presoners de les tropes Republicanes. Val a dir, per això, que el fet que només tinguem les referències de l'exèrcit Franquista de les baixes republicanes ens pot indicar que aquest nombre podria ser major. A més, l'exèrcit Franquista va recuperar, duran aquells dos dies, un total de 260 fusells russos, 2 fusells metralladora, 5 metralladores i un morter.

El dia 4, l'exèrcit Franquista va continuar la seva marxa direcció Santa Creu, intercanviant un gran nombre de projectils d'artilleria amb l'exèrcit Republicà. segons sembla, alguns dels projectils republicans van impactar a Prats, causant una baixa civil i varies baixes de les tropes Franquistes, a part d'algun desperfecte a les taulades d'algunes cases del passeig.

Durant els primers dies d'ocupació franquista, Prats va ser un caos. La gent encara recorda amb por als tiradors de l'Ifni, altrament dits "moros", doncs molts vilatans van ser assassinats sense cap motiu, moltes cases van ser robades i saquejades, i moltes dones van ser violades per a membres de l'exèrcit Franquista.

Dies després d'aquesta batalla, es van començar a enterrar els cossos dels soldats republicans i dels civils, que estaven tirats pel camp de batalla, en fosses comuns. Es van crear diverses fosses al llarg de la carena de Sant Sebastià. La única fossa coneguda, per això, va ser la que es va exhumar el 2004, en un intent de la Generalitat de Catalunya d'establir un protocol en l'exhumació de les fosses comuns de la Guerra Civil, a la masia de Puigvistós, on es van recuperar 7 cossos. Hem de tenir present, per això, que encara hi ha moltes altres fosses comunes als voltants de Prats.

Des de l'ermita de Sant Sebastià, girem a la dreta amb el primer camí de carro que trobem, tot vorejant l'ermita. Anem sempre pel camí més ample, i passarem pel costat de la Caseta (una casa en ruïnes)

699m

Girem a l'esquerra direcció el poble (Atenció que haurem de fer un tram de carretera, i l'haurem de creuar)

263m

Continuem recte pel carrer que ens queda de cara. Carrer de Josep Cirera. En aquest carrer el pugem fins al final, que ens portarà a la Plaça Vella. Ignorem tots els trencalls

238m

Plaça Vella

En aquesta plaça hi explicarem dues coses, una referent als anys de la guerra i una altra quan Prats ja va estar sota l'Espanya Franquista.

A on actualment hi ha Cal Giró, durant els anys de la Guerra era coneguda com a **Cal Quel**. En aquesta casa, al 1937, s'hi va instal·lar la "Cooperativa Obrera", una cooperativa amb botiga de queviures, on la gent hi podia anar a proveir-se d'articles de primera necessitat. La gent que n'era soci tenia descomptes en els preus dels productes.

Un cop Prats va estar sota domini Franquista, a l'actual **Cal Casals**, que hi havia instal·lada la fàbrica d'espardenyes "La Mariposa", s'hi van celebrar les primeres misses oficials des de que havia esclatat la Guerra. I diem les primeres misses oficials perquè durant la Guerra se'n van celebrar moltes en cases particulars, de forma secreta, doncs les oficiaven capellans que estaven amagats en cases del poble.

En aquest cas, es van celebrar en aquest edifici les primeres misses, doncs l'església havia estat cremada al 1936, i l'edifici havia quedat malmès durant l'ocupació Franquista del poble, doncs havia rebut l'impacte de projectils d'artilleria.

Girem a l'esquerra i pugem pel Carrer Major (cap al centre del poble) fins arribar als 4 cantons

100m

Girem a la dreta i arribem fins al final del Carrer Orient

125m

*Al nostra davant hi podem veure el **Café Orient***

Café Orient

Centre cultural i social de Prats de Lluçanès, en aquest edifici s'hi reunia la gent del poble per parlar del què estava succeint al conflicte bèl·lic, i a més, a la part del darrera de l'actual bar, s'hi feien diferents representacions teatrals en la sala de teatre que encara hi ha. Cal dir que, durant la guerra, aquest va ser

l'únic punt on s'hi podien representar obres de teatre, doncs el teatre Mundial, que es trobava a un centenar de metres de l'Orient, havia cessat la seva activitat al 1932 per convertir-se en un garatge.

Al costat d'aquest cafè hi havia la seu d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Segons testimonis orals, en aquest cafè, es va sentir com en una taula conversaven sobre l'assassinat del mossèn Isidre Castells.

Un cop acabada la guerra, en aquest centre s'hi van continuar representant obres teatrals representades per Art i Joventut.

*Girem a la dreta fins arribar davant de la Farinera
50m*

Farinera

En aquest edifici hi havia instal·lada la fàbrica de farines "La Montanyesa". El 17/12/1936, com que els propietaris havien desaparegut, el Sindicat Agrícola "La Falç del Lluçanès" va decidir requisar-la per tal de que la producció no parés.

En l'ofensiva de l'exèrcit Franquista contra Prats, les tropes Republicanes, ja en retirada, va decidir cremar la fàbrica, amb tot el gra i les farines que hi havia al seu interior, el 3 de febrer del 1939, per tal d'intentar frenar la marxa de l'exèrcit Franquista alhora d'impedir que aquest pogués fer ús de l'aliment que allà hi havia emmagatzemat.

*Fem mitja volta i pugem cap al Café Orient
50m*

*Girem a l'esquerra pel Carrer Orient
60m*

A la nostra esquerra hi ha la Torre Malla

Torre Malla (BBVA)

El 5 de febrer de 1939, just dos dies després de que l'exèrcit Franquista hagués ocupat el poble de Prats de Lluçanès, l'Auditoria de Guerra de l'Exèrcit d'Ocupació va redactar l'Acte de Constitució Provisional de la Comissió Gestora de Prats de Lluçanès, és a dir, es va formar el nou Ajuntament Provisional.

En aquesta acta, l'alcalde va ser Jaume Rovira Camps, amo de la fàbrica de cal Xiquet.

En aquest moment, començava la dictadura Franquista.

El nou ajuntament va ocupar, provisionalment, la Torre Malla abans no es va traslladar a l'edifici de la Casa de la Vila, a la Plaça Nova. En aquesta torre s'hi va realitzar la gestió municipal els primers mesos d'ocupació Franquista del poble, i entre d'altres:

- Es van redactar tot tipus de cartes de "conducta" dels ciutadans del poble durant la Guerra, per tal de saber la seva actuació enfront de l'exèrcit Franquista.
- Es va realitzar el canvi de moneda, per bescanviar la moneda republicana per la nova moneda creada pel bàndol Franquista. En aquest cas, moltes famílies del poble, sobretot les considerades d'esquerres, se'ls va dir que la seva moneda no era bona i per tant, aquestes famílies van passar a no tenir res. (aquestes riqueses van ser apropiades per les famílies més afins al nou règim).

Durant els primers anys de la dictadura Franquista, l'ajuntament va haver de respondre a milers de cartes de famílies que demanaven pels seus familiars desapareguts a la Guerra i que la última notícia que tenien d'ells era que havien estat a Prats de Lluçanès. L'ajuntament, en la seva resposta, sempre exposava que els únics que apareixien en el registre de defuncions eren els que lluitaven al bàndol franquista, i que, per tant, no els podien donar noves dels seus familiars.

Creuem el carrer i pugem pel Passeig, direcció Nord

74m

Quan arribem al costat de l'Ajuntament Cal Bach, girem a la dreta

43m

Font Doctor Grau (Antic Centre Casal Castells)

Un cop acabada la Guerra, va començar la Dictadura Franquista, on el General Franco va esdevenir cap d'Estat. La repressió va ser molt gran, on el Franquisme va intentar aniquilar les realitats plurinacionals que tenia Espanya per intentar crear una única

consciència nacional, és per aquest motiu que l'ensenyament es va començar a impartir exclusivament en castellà, essent, les altres llengües que hi havia al territori, perseguides.

A més, un cop acabada la Guerra els propietaris de Cal Dama van recuperar aquell camp que havien cedit de forma perpètua a l'ajuntament republicà, al·legant que aquests els havien obligat a cedir-hi aquell camp. Així doncs Prats va quedar sense camp de futbol. El nou ajuntament va intentar buscar un altre camp on instal·lar les noves dependències municipals. Finalment, el 1941, en un camp del propietari del Cal Dama, van construir, amb treballs forçats (es va

obligar a gent del poble, sobretot aquells que eren de famílies d'esquerres a treballar-hi de forma obligada), el nou camp de futbol, el qual ha perdurat fins als nostres dies.

El 1943 a més, es va construir el Centre Casal Castells, una sala de teatre de titularitat parroquial. El nom d'aquesta sala es va posar en honor al mossèn Isidre Castells, mossèn pistola, que com hem vist al principi, va ser trobat mort els primers mesos de l'aixecament militar en contra del Govern de la República. Aquesta nova sala també es va construir a través de treballs forçats, on els traginers van ser obligats a anar a buscar terra per a fer el ciment amb els seus carruatges, els fusters van ser obligats a donar la fusta per a la construcció d'aquesta sala, alguns van ser obligats a treballar en la construcció, etc. Aquesta sala va ser enderrocada el 1997 per ordre municipal. Un cop enderrocada aquesta sala, que havia representat la vida cultural a Prats de Lluçanès fins aquella data, s'hi va construir la segona font dedicada al Doctor Grau.

Encara avui hi queda alguna reminiscència de la dictadura franquista, doncs al carrer de Vic hi ha una placa a la casa on va néixer el mossèn Isidre Castells, placa que el considera màrtir de la Guerra Civil.

Aquells assassinats pels "rojos" van ser homenatjats un cop acabada la guerra, però, desgraciadament, aquells executats/assassinats pel franquisme encara han quedat en l'oblit fins que en els últims anys es comencen a fer accions per retre'ls homenatge. No obstant això, hem de tenir present que tres pradencs van ser res Pradencs van ser executats/assassinats al Camp de la Bota, de Barcelona, i van ser enterrades al Fossar de la Pedrera, una fossa comú del cementiri de Montjuic, després de ser detinguts per les forces franquistes, i jutjades sense tenir garantits els drets fonamentals. Aquestes tres pradencs van ser Salvador Tornafoch Nolla (+ 30/7/39), Joan Calveras Coromina (+ 9/11/39) i Climent Vall-lamora Puig-Ferret (+9/7/40).

Si voleu anar a veure les trinxeres de Santa Llúcia des de l'Ajuntament Cal Bach

Dirigiu-vos, direcció sud, pel passeig Lluçanès

50m

Gireu a la dreta pel Carrer Orient

65m

Continuem recta i creueu la Plaça Nova (aneu sempre per la vostra esquerra)

67m

Continueu recta pel Carrer del Pont

58m

Continueu recte pel Carrer Resclosa. En aquest cas, ignoreu els trencalls que tindreu a la vostra esquerra i aneu continuant pel costat de la carretera B-431 direcció Sant Feliu Sasserra

903m

Creueu la carretera i agafeu el camí de carro que teniu al vostre davant

205m

Quan arribeu a un cobert, gireu a l'esquerra i agafeu el camí de terra que hi ha, direcció sud

178m

Continuem pel camí de l'esquerra

228m

Continuem, direcció sud, pel camí del mig

180m

A la vostra esquerra hi ha un corriol. Agafeu-lo i aneu continuant pel corriol. Veureu les trinxeres a la vostra dreta

60m

(Si voleu tornar al poble, desfeu el camí fet fins aquí)

Camí de Santa Llúcia a Santa Eulàlia de Pardines

Al costat d'aquest camí, just per sobre de la carretera que va de Prats a Sant Feliu Sasserra, encara es poden observar algunes de les trinxeres de la línia de fortificació que es va construir a Prats a finals de gener de 1939.

Aquestes trinxeres són excavades directament al terra, i tenen forma de zig-zag, per a minimitzar els angles morts i poder oferir una major visió per la seva defensa. Aquest va ser, segons els diaris d'operacions de l'exèrcit Franquista, un dels punts en què els republicans van aconseguir frenar a l'exèrcit Franquista en la seva conquesta de Prats de Lluçanès.

Des de COOLTUR desitgem que hàgiu gaudit d'aquesta ruta turística, i que tingueu molt bon dia.

